

พระธรรมเทศนา ภูมิภคตา

พระพรหมบัณฑิต
(ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

**ภูมิภค
ว่าด้วยแผ่นดิน**

พระพรหมบัณฑิต

(ประยูร ธรรมจิตโต ป.ธ.๙,ศ.,ดร.,ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์,อัครมหาบัณฑิต)

กรรมการมหาเถรสมาคม

รักษาการแทนเจ้าคณะใหญ่หนกลาง

เจ้าอาวาสวัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร

ประธานสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก

ประธานศูนย์พระปริยัตินิเทศก์แห่งคณะสงฆ์ไทย

พระธรรมเทศนา ภูมิกถา
พระพรหมบัณฑิต
(ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

กรรมการมหาเถรสมาคม วัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร
แต่ง ตามมติมหาเถรสมาคมที่ ๕๘๙/๒๕๖๑

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า
(สชิน อคฺคชิโน)

กรรมการมหาเถรสมาคม วัดราชชนนี
ทรงแก้

คำปรารภ

บทพระธรรมเทศนาเรื่อง “ภูมิกถา” นี้ พระพรหมบัณฑิต กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร ได้ประพันธ์ขึ้นตามมติมหาเถรสมาคมที่ ๕๘๙/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ และมอบให้กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จัดทำเป็นคัมภีร์เทศน์แจกจ่ายวัดทั่วประเทศเพื่อให้จัดแสดงพระธรรมเทศนาโดยพร้อมเพรียงกันในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และเป็นวันที่องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้เป็นวันดินโลก

คุณฐาปน สิริวัฒนภักดี กรรมการ มูลนิธิสิริวัฒนภักดี และกรรมการผู้อำนวยการใหญ่ บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) ได้ขออนุญาตจัดพิมพ์บทพระธรรมเทศนาที่พระพรหมบัณฑิตประพันธ์ขึ้นโดยได้รับความอนุเคราะห์จากสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (สุขชิน อคฺคชิโน) กรรมการมหาเถรสมาคม วัดราชบพิธ เป็นผู้ตรวจแก้ เพื่อเผยแพร่เป็นธรรมทานและถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ทางวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร จึงขออนุโมทนาในกุศลศรัทธาของคุณฐาปน สิริวัฒนภักดี มา ณ โอกาสนี้

วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร

พระธรรมเทศนา ภูมิภคา

พระพรหมบัณฑิต
(ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

กรรมการมหาเถรสมาคม วัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร
แต่ง ตามมติมหาเถรสมาคมที่ ๕๘๙/๒๕๖๑

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า
(สุชิน อคฺคชิโน)

กรรมการมหาเถรสมาคม วัดราชบพิธ
ตรวจแก้

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ๘

เวลา เสด็จ ภิภุชเว สปุปรสิภุมิ ยภิกั กตญญดา กตเวกิตาดิย

ณ บัดนี้ จักแสดงพระธรรมเทศนาในภูมิภคา ว่าด้วยแผ่นดิน เพื่อเป็น
เครื่องประดับประคองฉลองศรัทธา ประดับปัญญาบารมี อนุโมทนากุศลบุญ
ราศีส่วนธัมมัสสวนมัยที่ท่านพุทธศาสนิกชนทั้งหลายได้พร้อมใจกันบำเพ็ญ
ให้เป็นไปเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เนื่องในโอกาสจิตสมัย
คล้ายวันพระบรมราชสมภพซึ่งเวียนมาบรรจบอีกคำรบหนึ่งในวันที่ ๕
ธันวาคมนี้

ตลอดระยะเวลา ๗๐ ปีที่ทรงครองสิริราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์
รัชกาลที่ ๙ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ
นานับการ เป็นคุณประโยชน์ไพศาลแก่ประเทศชาติและพระศาสนา วันที่
๕ ธันวาคมของทุกปีซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพ จึงเป็นวันสำคัญ
ของชาติไทย เพราะเป็นวันที่พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นสັตบุรุษคนดีที่ยิ่งใหญ่
ได้เสด็จอุบัติในโลกนี้ สมตามนัยแห่งพระบาลีที่ว่า “สปปุริโส ภิกขุเว
กุเล ชายมาโน” เป็นต้น แปลความว่า “ภิกษุทั้งหลาย สັปปุรุษคนดีเมื่อ
เกิดในตระกูล ย่อมเกิดเพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุข แก่ชนเป็น
อันมาก”

พระเกียรติคุณของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพล
อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้แผ่ขยายกว้างไกลออกไปเป็นที่ประจักษ์
แก่ตาแก่ใจของนานาชาติประเทศ ดังที่องค์การสหประชาชาติได้ประกาศ
รับรองอย่างเป็นทางการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๖ ให้วันที่ ๕ ธันวาคมของทุกปีเป็น
วันดินโลก เพื่อประกาศชักชวนให้ชาวโลกหันมาตระหนักถึงความสำคัญ
ของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการพัฒนาทรัพยากรดินให้เกิดความ
อุดมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเกษตร เพื่อขจัดความหิวโหย
และแก้ปัญหาความยากจน ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การ
สหประชาชาติ

ความตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของแผ่นดินจัดเป็นความ
กตัญญู เมื่อตระหนักแล้วก็แสดงออกให้ปรากฏเรียกว่าทตเวที คือตอบแทนคุณ
แผ่นดินด้วยการถนอมรักษาและพัฒนาทรัพยากรดิน ด้วยเหตุนี้ พระราช

กรณีกิจที่เกี่ยวข้องกับดินทั้งปวงล้วนสะท้อนถึงพระกตัญญูทศเวทิตาธรรมที่ทรงมีต่อแผ่นดิน สมกับพระนามว่า “ภูมิพล” ซึ่งแปลว่า “พลังแห่งแผ่นดิน” ความกตัญญูทศเวทินี้แหละเป็นภูมิคือแผ่นดินที่รองรับคุณธรรมความดีอื่น ๆ ให้เกิดขึ้นตามมา สมดังพระบาลีนิกเขปบทที่ยกขึ้นไว้ ณ เบื้องต้นว่า “**เกวลา เอสา ภิกขเว สปุริสภูมิ ยทิท กตญฺจตา กตเวทิตา**” แปลความว่า “**ภิกษุทั้งหลาย ความกตัญญูทศเวทิต์ทั้งหมดนี้เป็นภูมิของคนดี**”

มนุษย์เมื่ออาศัยแผ่นดินย่อมสามารถปลูกพืชต่าง ๆ ขึ้นได้ ฉะนั้น คนดีเมื่ออาศัยความกตัญญูทศเวทิต์ย่อมสามารถปลูกฝังคุณธรรมทั้งหลายลงในจิตใจได้ ฉะนั้น ตรงกันข้าม คนอกตัญญูที่แล้งน้ำใจจัดเป็นคนไม่ดี แม้คนอื่นจะพยายามปลูกฝังความดีอื่นใดลงไป ในจิตใจของเขาสักเท่าไรก็ปลูกไม่ขึ้น สมดังพุทธภาษิตที่ว่า “**เกวลา เอสา ภิกขเว อสปุริสภูมิ ยทิท อุตญฺจตา อุตเวทิตา**” แปลความว่า “**ภิกษุทั้งหลาย ความอกตัญญู อกตเวทิต์ทั้งหมดนี้เป็นภูมิของคนไม่ดี**” และธรรมภาษิตในศีลวานาคชาดกที่ว่า “**อุตญฺจสส โปสสส นิจฺจํ วิวรทสฺสสินโน**” เป็นต้น แปลความว่า “**ถึงหากจะยกแผ่นดินทั้งหมดให้แก่คนอกตัญญู ผู้คอยมองหาช่องเอาเปรียบอยู่เป็นนิตย์ ก็ไม่ทำให้เขาพอใจได้**”

คำว่า “**กตัญญู**” หมายถึง คนที่รู้อุปการะที่ตนได้รับจากคนอื่น สัตว์อื่นหรือสิ่งของอื่นใด คำว่า “**กตเวทิต์**” หมายถึง คนที่ทำปฏิการะคือตอบแทนคุณที่ตนได้รับจากคนอื่น สัตว์อื่นหรือสิ่งของอื่นนั้น ทั้งสองคำนี้เรียกรวมกันว่า “**กตัญญูกตเวทิต์**” หมายถึง ผู้รู้อุปการะหรือบุญคุณที่ตนได้รับแล้วทำปฏิการะคือตอบแทนบุญคุณนั้น ผู้ที่ทำอุปการะไว้ก่อนอาจเป็นคน

หรือสัตว์ที่มีจิตเจตนาหรือเป็นสิ่งของที่ไม่มีจิตเจตนาก็ได้ ดังนั้น พระพุทธศาสนา ไม่เพียงแต่สอนให้คนเรามีความกตัญญูตเวทีต่อคนและสัตว์เท่านั้น แต่ยังสอน ให้มีความกตัญญูตเวทีต่อแผ่นดิน ต้นไม้ ภูเขา เป็นต้น ดังธรรมภาษิต ในวิจรุชาดกที่ว่า **“มา จสสุ มิตเตสุ กทาจิ ทุพฺภิ”** แปลความว่า **“อย่าประทุษร้ายมิตรไม่ว่าในกาลไหน ๆ”** คำว่า “มิตร” ในที่นี้หมายถึง สิ่งที่มีอุปการะหรือทำประโยชน์ให้แก่คนเรา เช่น แผ่นดินมีอุปการะเพราะ ให้ที่พักพิงแก่เรา ต้นไม้มีอุปการะเพราะให้ดอกผลและร่มเงาแก่เรา ดังนั้น แผ่นดินและต้นไม้จึงชื่อว่าเป็นมิตรของเรา คนเราจึงไม่ควรทำร้าย **“มิตร”** เหล่านี้ ใครทำร้ายมิตรเช่นนี้จัดว่าเป็นคนเลวทรามดังที่ท่าน ขยายความไว้ในวิจรุชาดกว่า **“ยสฺส รุกฺขสฺส ฉายาย นิสีเทยฺย สยฺเยย วา”** เป็นต้น แปลความว่า **“บุคคลนั้นหรือนอนใต้ร่มเงาของต้นไม้ใด ไม่พึงหักราน กิ่งของต้นไม้ นั้น เพราะผู้ประทุษร้ายมิตรเป็นคนเลวทราม”**

ดังนั้น ความกตัญญูตเวทีต่อสิ่งแวดล้อมจึงเป็นคุณธรรมสำคัญ ที่ต้องปลูกฝังลงไปโน้มน้าวจิตใจของคนก่อนที่จะเขาจะลงมือปลูกป่า ดังกระแส พระราชดำรัสที่พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ ความว่า **“เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ควรจะปลูกต้นไม้ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากันปลูกต้นไม้ ลงบนแผ่นดิน และรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง”** ความกตัญญูตเวทีเช่นนี้จะ เกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อคนเราเห็นด้วยปัญญาตามหลักปฏิจางสมุปปาทที่ว่า สิ่งทั้งหลายล้วนอาศัยกันและกันเกิดขึ้น ดังพุทธพจน์ที่ว่า **“อิมสฺมี สติ อิทฺ โทติ”** เป็นต้น แปลความว่า **“เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้ก็มี เพราะสิ่งนี้เกิด สิ่งนี้จึงเกิด เมื่อสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้ก็ไม่มี เพราะสิ่งนี้ดับ สิ่งนี้จึงดับ”**

พระพุทธรูปเจ้าทรงแสดงความสัมพันธ์เชิงพึ่งพาอาศัยกันของสิ่งแวดล้อม
ในธรรมชาติด้วยเรื่องพญาคมขาดก ดังต่อไปนี้

ในอดีตกาลนานมาแล้วพระโพธิสัตว์บังเกิดเป็นรุกขเทวดาอาศัย
ต้นไม้ใหญ่เป็นวิมานอยู่ในราวป่าแห่งหนึ่ง และในที่ไม่ไกลจากวิมาน
ของพระโพธิสัตว์นั้นมีรุกขเทวดาอีกตนหนึ่งอาศัยต้นไม้ใหญ่อีกต้นหนึ่ง
เป็นวิมานเช่นกัน ภายใต้ต้นไม้ใหญ่เหล่านั้นมีเสือและสิงโตอาศัยอยู่และ
มีหมู่บ้านของชาวนาตั้งอยู่ชายป่านั้น ชาวนาไม่กล้าเข้าไปตัดไม้ทำลายป่า
เพราะกลัวเสือและสิงโต ต้นไม้ที่เป็นวิมานของรุกขเทวดาทั้งสองจึงอยู่รอด
ปลอดภัย

รุกขเทวดาผู้เป็นสหายได้ปรึกษากับรุกขเทวดาผู้เป็นพระโพธิสัตว์ว่า
ตนต้องการขับไล่เสือกับสิงโตไปให้พ้นจากป่านี้ เพราะสัตว์ทั้งสองฆ่าแกง
ขวางกินเป็นอาหารแล้วทิ้งซากสัตว์ไว้ส่งกลิ่นเหม็นรบกวนมาก รุกขเทวดา
พระโพธิสัตว์กล่าวห้ามว่าอย่าทำอย่างนั้น เพราะอาศัยเสือและสิงโตทั้ง
สองตัวนี้พวกเราจึงรักชาววิมานไว้ได้ ถ้าเสือและสิงโตหนีไปอยู่ที่อื่น วิมาน
ของพวกเราก็จะพินาศ เพราะพวกมนุษย์เมื่อไม่เห็นรอยเท้าของเสือและสิงโต
ก็จะมาตัดไม้จนหมดป่า ถึงตอนนั้นพวกเราจะไม่มีวิมานอาศัย

แม้จะถูกพระโพธิสัตว์ห้ามปราม รุกขเทวดานั้นก็ไม่เชื่อฟัง เขาได้
แสดงภาพและเสียงที่น่ากลัวจนสามารถขับไล่เสือและสิงโตให้หนีไปอยู่ป่าอื่น
ต่อมา เมื่อชาวบ้านไม่เห็นรอยเท้าของเสือและสิงโตจึงหมดความหวาดกลัว
พากันมาตัดไม้ทำลายป่าเพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำนาทำไร่ ผลที่ตามมาคือวิมานของ
รุกขเทวดานั้นถูกทำลายไปด้วย รุกขเทวดาก็ได้แต่เสียใจว่าตนเองไม่น่าขับไล่
เสือและสิงโตให้หนีไปอยู่ที่อื่น

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ทรงสรุปความสัมพันธ์เชิงพึ่งพาอาศัยกันของสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติแบบนี้ไว้ในบทพระราชนิพนธ์เรื่องหนามยอกเอาหนามบ่ง ตอนหนึ่งว่า **“เสื่อที่เพราะป่าปก ป่ารกเพราะเสื่อ ยิ่ง ดินเย็นเพราะหญ้าบัง หญ้ายิ่งเพราะดินดี”**

เมื่อคนเรามีความกตัญญูรู้อุปการะที่ดินมีต่อมนุษย์แล้วย่อมหาทางทำปฏิการะคือกตเวทิตอบแทนคุณด้วยการอนุรักษ์และพัฒนาดิน ความสนพระราชหฤทัยในรัชกาลที่ ๙ เรื่องดินที่ได้รับการปลูกฝังตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ ได้พัฒนาเป็นพระอัจฉริยภาพด้านการอนุรักษ์และพัฒนาดินที่เป็นศาสตร์พระราชทานทรงคุณค่าที่พสกนิกรควรนำมาสืบสาน รักษา และต่อยอดตลอดไป

อุปการคุณที่แผ่นดินมีให้แก่มนุษย์ก็คือการเป็นแหล่งที่มาของปัจจัย ๔ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค จึงกล่าวได้ว่า ผลผลิตทั้งปวงของมนุษย์ล้วนมาจากแผ่นดินไม่ทางตรงก็ทางอ้อม สมดังพระบาลีที่ว่า **“เย เกจิ พลกรณียา กมมนตา กยรินดี”** เป็นต้น แปลความว่า **“การงานที่พึงทำด้วยกำลังทั้งหมด บุคคลต้องอาศัยแผ่นดิน ดำรงอยู่บนแผ่นดินจึงทำได้”** ดังนั้น การถนอมรักษาและพัฒนาแผ่นดินให้เป็นปฏิรูปเทศคือเหมาะแก่การทำงานและการอยู่อาศัยจัดว่าเป็นอุดมมงคลคือเหตุแห่งความเจริญอันสูงสุด ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า **“ปฏิรูปเทศวาโส จ พุพเพ จ กตปุณฺณตา”** เป็นต้น แปลความว่า **“การอยู่ในประเทศอันเหมาะสม ๑ ความเป็นผู้มีบุญอันกระทำแล้วในกาลก่อน ๑ การตั้งตนไว้ชอบ ๑ นี้เป็นอุดมมงคล”**

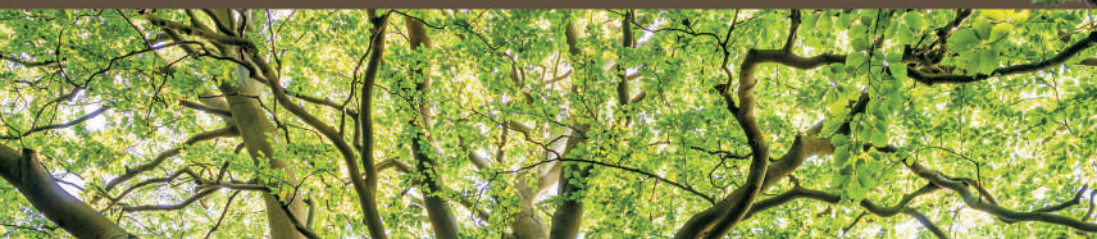
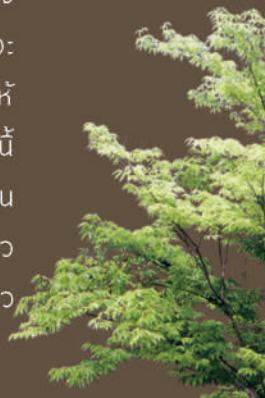

เมื่อมนุษย์ได้รับอุปการะจากดินก็ต้องทำปฏิการะตอบแทนคุณด้วยการฟื้นฟูและพัฒนาดินที่กำลังเสื่อมโทรม ดังที่การสำรวจและจัดทำแผนที่การใช้ที่ดินของประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๕๖ แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีที่ดินทั้งหมดประมาณ ๓๒๐ ล้านไร่ แต่คุณภาพดินเสื่อมโทรมไปมาก พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงตระหนักถึงปัญหาดินเหล่านี้จึงทรงงานหนักอย่างมิทรงเหน็ดเหนื่อยเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาดิน ทรงสอนชาวไทยให้ใช้ความเพียรในการแก้ปัญหาทั้งหลายผ่านบทพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนก ดังโผติสัตว์ภาษิตว่า

“วายเมเดว บุริโส เกิดเป็นคนต้องพยายามรำไป”

ซึ่งพิจารณาให้ลึกซึ้งต่อไปดั่งนัยแห่งพระราชดำรัสที่พระราชทานไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙ ว่า

“ ความเพียรที่ถูกต้องเป็นธรรมและพึงประสงค์นั้น คือความเพียรที่จะกำจัดความเสื่อมให้หมดไปและระวังป้องกันมิให้เกิดขึ้นใหม่อย่างหนึ่ง กับความเพียรที่จะสร้างสรรค์ความดีงามให้บังเกิดขึ้นและระวังรักษามิให้เสื่อมสิ้นไปอย่างหนึ่ง ความเพียรทั้งสองประการนี้เป็นอุปการะอย่างสำคัญต่อการปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน ถ้าทุกคนในชาติจะได้ตั้งตนตั้งใจอยู่ในความเพียรดังกล่าว ประโยชน์และความสุขก็จะบังเกิดขึ้นพร้อมทั้งแก่ส่วนตัวและส่วนรวม ”

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสสอนเรื่องความเพียรไว้ว่า “**ภิกษุทั้งหลายสัมมัตถานเหล่านี้มี ๔ ประการ**” ได้แก่ ๑) สังวรปธาน เพียรระวัง ๒) ปหานปธาน เพียรละ ๓) กาวนาปธาน เพียรพัฒนา ๔) อนุรักขนาปธาน เพียรสืบสานรักษา

สังวรปธาน เพียรระวัง หมายถึง เพียรยับยั้งบาปอกุศลที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น เช่น เพียรพยายามป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาดินขึ้น

ปหานปธาน เพียรละ หมายถึง เพียรกำจัดบาปอกุศลที่เกิดขึ้น เช่น เพียรพยายามแก้ไขปัญหาดินที่เกิดขึ้นแล้ว

กาวนาปธาน เพียรพัฒนา หมายถึง เพียรทำบุญกุศลที่ยังไม่เกิดให้เกิดมีขึ้น จัดเป็นการพัฒนาด้านบวก เช่นเดียวกับการปลูกป่าสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับดิน

อนุรักขนาปธาน เพียรสืบสานรักษา หมายถึง เพียรรักษาบุญกุศลที่เกิดขึ้นแล้วให้ตั้งมั่นและให้เจริญยิ่งขึ้นไป นั่นคือพยายามทำการพัฒนาที่เริ่มไว้ในข้อที่สามให้เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

เพียรสังวรก่อนสร้าง	ปัญหา
เพียรปหานกำจัดครา	ปรับแก้
เพียรเจริญเร่งกาวนา	คือพัฒ-นาเฮย
เพียรอนุรักษัร้อมแล้	สืบอุปถาน

พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงบำเพ็ญสัมมัตถฐานคือความเพียรชอบทั้งสี่ประการ เหตุที่พระองค์ทรงมีความเพียรชอบได้เช่นนี้ก็เพราะทรงมีพระกตัญญูกตเวทิตาธรรมต่อแผ่นดินเป็นภูมิธรรมพื้นฐานดังพรรณนามา ด้วยเหตุนี้พระองค์จึงทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจนานัปการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาดินมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ปรากฏผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์อย่างกว้างขวางทั้งในประเทศและนานาชาติ มีผลในห้วงศักราชสหประชาชาติประกาศรับรองให้วันที่ ๕ ธันวาคมซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพเป็นวันดินโลก

วันดินโลกที่เวียนมาถึงอีกวาระหนึ่งเช่นนี้ย่อมเป็นโอกาสดีที่ประชาชนชาวไทยทั้งปวงจะได้ดำเนินตามรอยพระยุคลบาทขององค์พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๙ ด้วยการสืบสาน รักษาและต่อยอดการอนุรักษ์และพัฒนาดิน ผู้ใดทำได้เช่นนี้ ผู้นั้นชื่อว่าบูชาพระคุณของพระองค์ด้วยการปฏิบัติบูชาและนับว่ามีสาธุกรรมหรือธรรมของคนดีชื่อว่า “ยาตานุยายี” คือเดินตามรอยท่านที่เดินนำหน้าไปแล้ว พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๙ พระองค์นั้นแม่เสด็จสู่สวรรคาลัยแล้ว แต่ก็ได้ประทับรอยพระบาทไว้ในประวัติศาสตร์โลกให้อนุชนคนรุ่นหลังได้ดำเนินรอยตาม สมดังพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ที่ว่า

ประวัติวิบุรุษไซรั	เดือนใจ	เราา
ว่าอาจจะยังชนม์	เลิศได้	
แลยามจะบรรลัย	กึ่งซึ่ง	
รอยบาทเหยียบแน่นไว้	แทบพื้นทรายสมัย	

เทศนาปริโยสาน ในอวสานเป็นที่สุดแห่งพระธรรมเทศานี้ ขอท่าน
สาธุชนทั้งหลายจงตั้งกัลยาณจิตอุทิศส่วนบุญกุศลทั้งปวงถวายเป็นพระราช
กุศลแด่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
บรมนาถบพิตร ทุกประการ

อนึ่ง ขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยและอานุภาพแห่งกุศล
บุญราศี พร้อมทั้งพระบารมีธรรมแห่งพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพล
อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร จงมารวมกันเป็นตบะ เดชะ พลวปัจจัย
สัมฤทธิ์ผลเป็นพระพรชัยมงคลแด่ สมเด็จพระบพิตรพระราชสมภารเจ้า
รัชกาลปัจจุบันผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรม
ราชินี พร้อมทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ ให้ทรงเจริญพระชนมสุขสิริสวัสดิ์
ทุกประการ พระบรมเดชาานุภาพแผ่ไพศาล ทรงอภิบาลรักษาประเทศชาติ
พระศาสนา และพระบรมราชจักรีวงศ์ ให้วัฒนาสถาพร ตลอดจริจิติกาล

รับประทานแสดงพระธรรมเทศนาในภูมิภคา พอสมควรแก่เวลา
ขอยุติลงคงไว้แต่เพียงเท่านี้

เอวัง ก็มีด้วยประการฉะนี้

ประมวลภาพ

พระพรหมบัณฑิต

(ประยูร ธรรมจิตโต)

(ป.ธ.๙, ศ., ดร., ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์, อัครมหาบัณฑิต)

เจ้าอาวาสวัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร

กรรมการมหาเถรสมาคม

รักษาการแทนเจ้าคณะใหญ่หนกลาง

ประธานศูนย์พระปริยัตินิเทศก์แห่งคณะสงฆ์ไทย

ประธานสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก

แสดงพระธรรมเทศนา

เรื่อง

“ภูมิภคณา” ว่าด้วยแผ่นดิน

ในงานวันดินโลก จัดโดยกรมพัฒนาที่ดิน

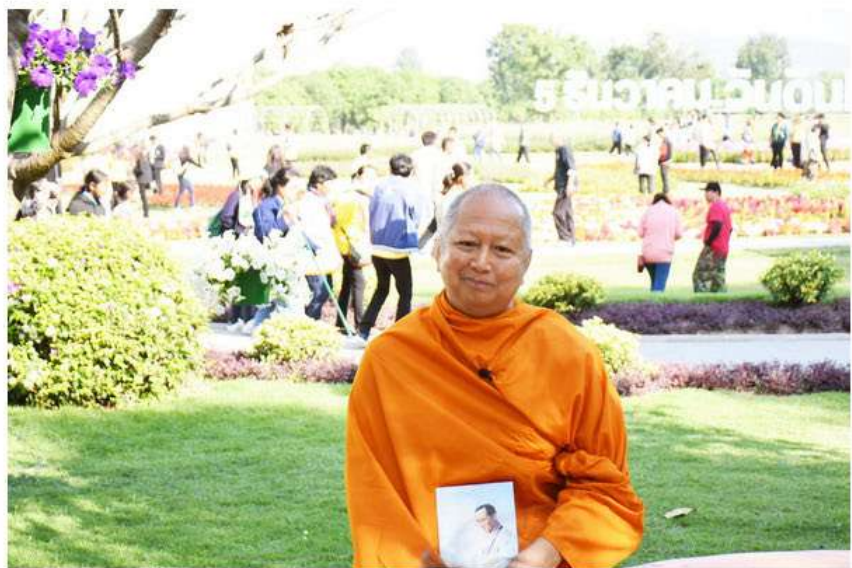
ณ ศูนย์ศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรม

เขาชะงุ้ม จังหวัดราชบุรี

วันศุกร์ที่ ๖ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒

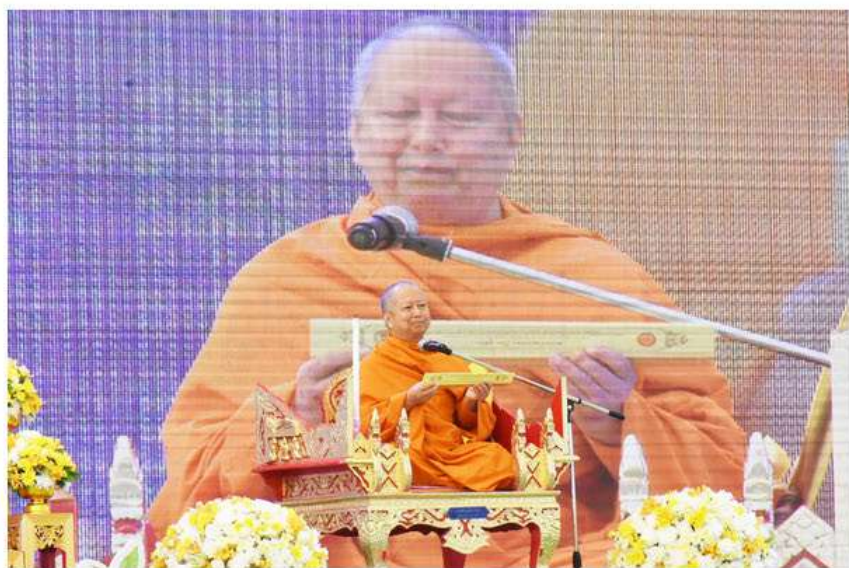
เวลา ๙.๐๐ น.

พระธรรมเทศนา ภูมิภกา
พระพรหมบัณฑิต
(ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

ISBN 978-616-565-382-4

จัดพิมพ์เมื่อ ธันวาคม ๒๕๖๒ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

ประธานบรรณาธิการ

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต ศ.บ., ดร., ป.ธ.๙)
ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์ อัครมहाบัณฑิต) กรรมการมหาเถรสมาคม
ผู้รักษาการแทนเจ้าคณะใหญ่หนกลาง เจ้าอาวาสวัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร
ประธานสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก ประธานศูนย์พระปริยัตินิตยศาสตร์แห่งคณะสงฆ์ไทย

ที่ปรึกษา

พระเทพพรหมเมธี (ประสิทธิ์ ฑูรฑุมรสี ฐ.ศ., ดร.)

คุณเจริญ - คุณหญิงวรรณภา สิริวัฒนภักดี

คุณฐาปน สิริวัฒนภักดี

คุณดุสิต เขมะศักดิ์ชัย

คุณนิติกร กรัยวิเชียร

คุณประวิช สุขุม

คณะทำงาน

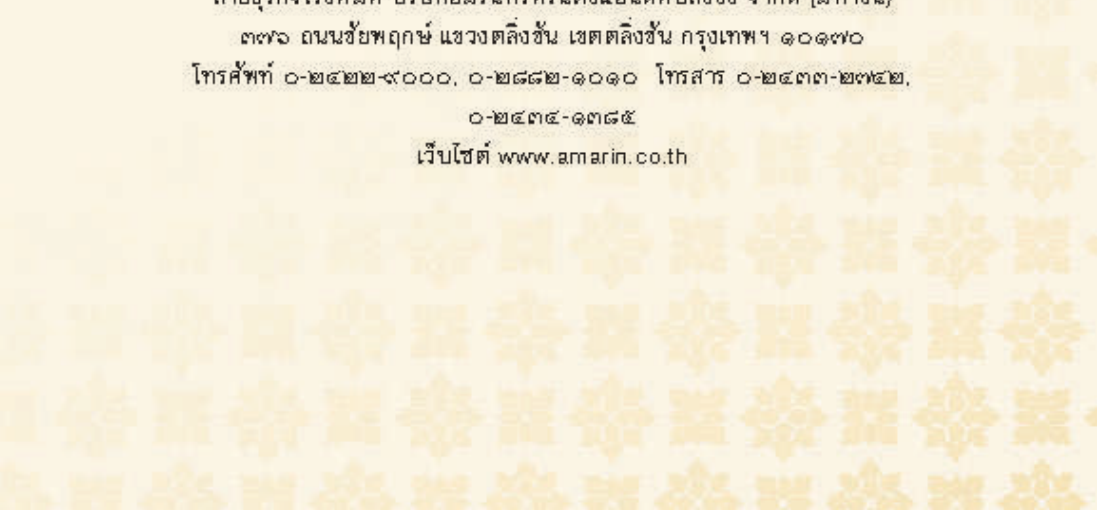
พระวิมลปัญญาภรณ์ (สมชาย จารุวฑฒโน)
 พระครูโสภณปริยัตยานุกิจ (อาทิตย์ อุตตเวที)
 พระมหาผล วิเชียรสมไธ
 พระปลัดยรรยง ยสวฑฒโก
 คุณวิรัช เมฆสัมพันธ์
 คุณสุวรรณ์ สุพัฒน์มงคล
 คุณจันทร์ทิมา ศรีทองอินทร์

วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร

๒๔ ถนนประชาธิปไตย แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐
 โทรศัพท์ ๐-๒๔๖๕-๕๕๙๒, ๐-๒๔๖๖-๑๑๖๐, ๐๘-๑๓๗๑-๔๖๕๐
 โทรสาร ๐-๒๔๖๖-๔๔๔๘ เว็บไซต์ www.watprayoon.com

พิมพ์ดี

สายธุรกิจโรงพิมพ์ บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
 ๓๗๖ ถนนชัยพฤกษ์ แขวงตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐-๒๔๒๒-๙๐๐๐, ๐-๒๘๘๒-๑๐๑๐ โทรสาร ๐-๒๔๓๓-๒๗๕๒,
 ๐-๒๔๓๔-๑๓๘๕
 เว็บไซต์ www.amarin.co.th

มูลนิธิสิริวัฒนภักดี และ บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)
โดย คุณเจริญ - คุณหญิงวรรณฯ สิริวัฒนภักดี และครอบครัว
พิมพ์ถวาย วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร
พ.ศ. ๒๕๖๒

วัดประยูรวงศาสุวรรณวิหาร

ถนนประชาธิปไตย แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๔๖๕-๕๕๙๒, ๐-๒๔๖๖-๑๑๖๐, ๐๘-๑๗๗๑-๔๖๕๐
โทรสาร ๐-๒๔๖๖-๙๔๙๘
www.watprayoon.com